

Schaktning för optokabel i Skyttinge

Förundersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning Tumbo 28:1–2
Skyttinge 2:2 m.fl.
Tumbo socken
Eskilstuna kommun
Södermanlands län

Anna-Lena Hallgren

Schaktning för optokabel i Skyttinge

Förundersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning Tumbo 28:1–2
Skyttinge 2:2 m.fl.
Tumbo socken
Eskilstuna kommun
Södermanlands län

Anna-Lena Hallgren

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2011

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISBN: 978-91-7453-079-7

Tryck: Just Nu, Västerås 2011.

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	7
Ärendet.....	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Målsättning och metod	8
Resultat	9
Referenser.....	10
Tekniska och administrativa uppgifter.....	10

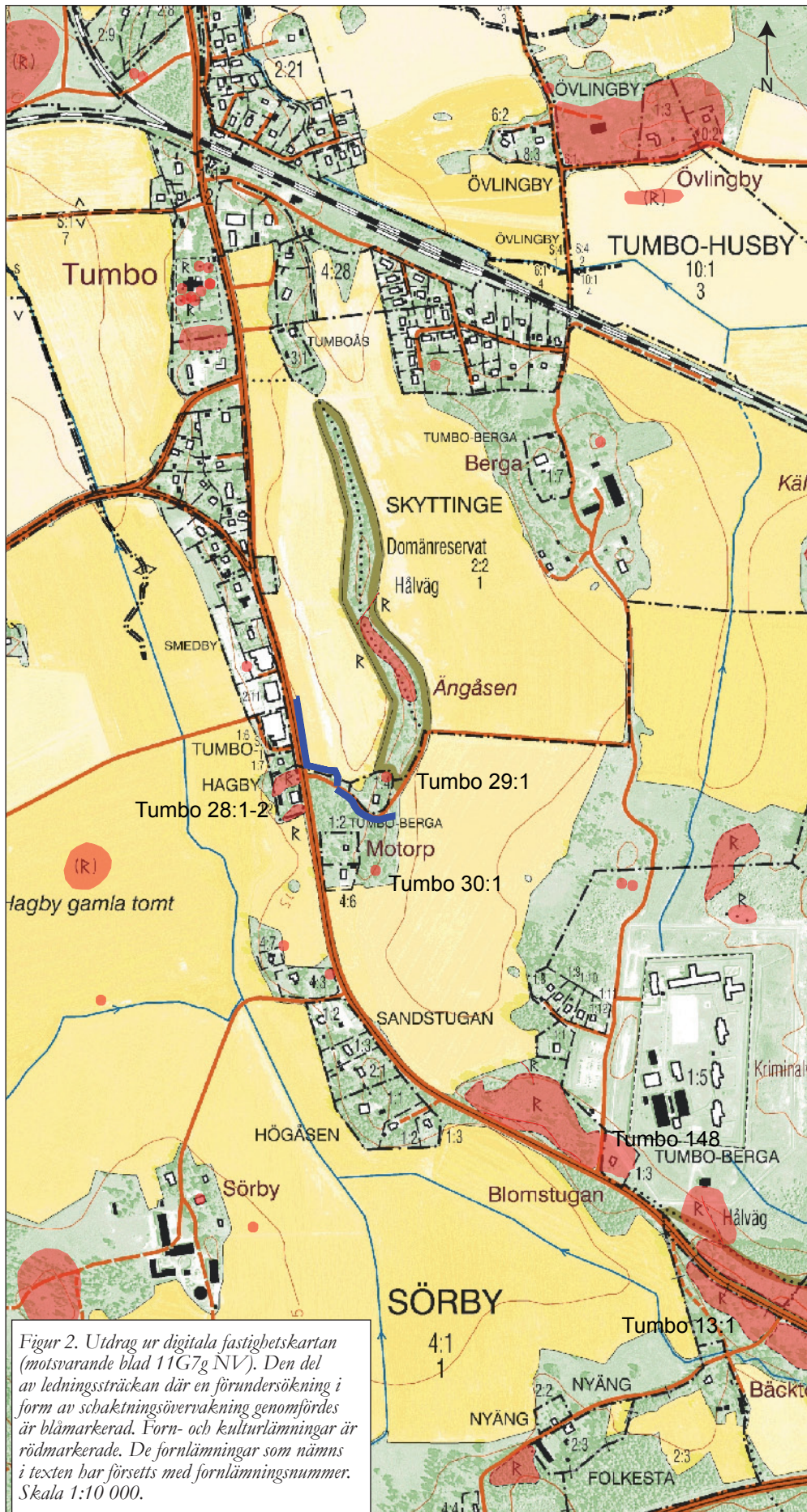
Figur 1. Utdrag ur digitala Gröna kartan. Platsen för förundersökningen är markerad med en blå ring. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

I samband med att en optokabel skulle grävas ner inom fastigheten Skyttinge 2:2 i Tumbo socken i Södermanland genomförde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en förundersökning i form av schaktningsövervakning på en del av den sträcka som berördes av arbetsföretaget. Längden på den aktuella sträckan uppgick till omkring 290 meter. En förundersökning i form av schaktningsövervakning inom den här sträckan motiverades av att schaktningen skulle göras inom fornlämningsområdet till gravfältet Tumbo 28:1–2. Schaktningsövervakningen syftade till att skydda fornlämningen från att skadas och om fornlämning påträffades skulle denna/dessa undersökas och dokumenteras inom ramen för förundersökningen. Om omfattande eller komplexa lämningar påträffades skulle Länsstyrelsen kontaktas för samråd.

Schaktningsövervakningen resulterade i två stolphål av oklar datering, en sentida husgrund på en gjuten betongplatta samt en sten- och tegelfylld grop. Läget för schakt och anläggningar dokumenterades på en handritad schaktplan varefter de digitaliserades.

Förundersökningen, som ägde rum i samband med ordinarie kabelschaktning, utfördes den 17 maj 2011. Länsstyrelsen utsåg KM som utförare genom direktval. På grund av tidsbrist föregicks beslutet inte av någon kravspecifikation eller undersökningsplan. Beslut i ärende är fattat av Länsstyrelsen i Södermanlands län med stöd av 2 kap 13 § i lagen (1988:950) om kulturminnen mm. (1st dnr: 431-2037-2011). Förundersökningen bekostades av Scanova Access AB.

Figur 2. Utdrag ur digitala fastighetskartan (motsvarande blad 11G7g NV). Den del av ledningssträckan där en förundersökning i form av schaktningsovervakning genomfördes är blåmarkerad. Forn- och kulturlämningar är rödmarkerade. De fornlämningar som nämns i texten har försetts med fornlämningsnummer. Skala 1:10 000.

Bakgrund

Ärendet

I samband med att en optokabel skulle grävas ner inom fastigheten Skyttinge 2:2 i Tumbo socken i Södermanland genomförde Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) en förundersökning i form av schaktningsövervakning på en del av den sträcka som berördes av arbetsföretaget. Längden på den övervakade delen uppgick till omkring 290 meter. En förundersökning i form av schaktningsövervakning inom den här sträckan motiverades av att schaktningen skulle göras inom fornlämningsområdet till gravfältet Tumbo 28:1–2. Schaktningsövervakningen syftade till att skydda fornlämningen från att skadas och om fornlämning påträffades skulle denna/dessa undersökas och dokumenteras inom ramen för förundersökningen. Om omfattande eller komplexa lämningar påträffades skulle Länsstyrelsen kontaktas för samråd.

Förundersökningen, som ägde rum i samband med ordinarie kabelschaktning, utfördes den 17 maj 2011. Länsstyrelsen utsåg KM som utförare genom direktval. På grund av tidsbrist föregicks beslutet inte av någon kravspecifikation eller undersökningsplan. Beslut i ärende är fattat av Länsstyrelsen i Södermanlands län med stöd av 2 kap 13 § i lagen (1988:950) om kulturminnen mm. (1st dnr: 431-2037-2011). Förundersökningen bekostades av Scanova Access AB.

Topografi och fornlämningsmiljö

Den närmare 300 meter långa ledningssträckan löper i nordsydlig riktning strax nedanför krönet av Tumboåsen för att sedan vika av mot sydost för att följa vägen mot Tumbo–Berga, ned i en svacka och sedan vidare upp på Ängsåsen. Ledningen skär både genom åker-, hag- och skogsmark. Undergrunden utgjordes av isälvsmaterial som i ledningens västra del bestod av sand och i dess östra del av lera följt av sand och grus längre upp på Ängsåsen. Höjden över havet varierade mellan omkring 10 och 18 meter.

Delar av ledningssträckan ligger inom fornlämningsområdet till gravfältet 28:1–2. Gravfältet, som delades i två delar då den aktuella tomten bebyggdes, består av sammanlagt 17 anläggningar. Tumbo 28:1, som är det större av de två gravfälten, utgörs av fyra högar och minst 10 stensättningar och Tumbo 28:2 utgörs av tre stensättningar. Enligt uppgifter i FMIS banades den norra delen av gravfältet av på 1940-talet. I gropar som grävdes för en ställning påträffades brandlager och spridda rester av brända ben. Gravfältet har en oklar begränsning. Inom den östra delen av ledningssträckan, i anslutning till Ängsåsen, förläggs ledningen mellan de två fornlämningarna Tumbo 29:1 och 30:1. Båda dessa utgörs av borttagna högar. På platsen för Tumbo 29:1 ska två högar ha undersökts och tagits bort 1970. I en av högarna fanns ett brandlager med ett keramikkärl, en handtagskam med fodral samt brända ben. Genom kameran kunde högen dateras till folkvandringstid/vendeltid. Vid förstgångsinventeringen registrerades en hög på platsen för Tumbo 30:1. Vid tidpunkten för den följande, andragångsinventeringen, var högen borttagen. Det finns inga uppgifter om att den har undersökts.

Förundersökningsområdet ligger inom ett område klassat som riksintresse för kulturmiljövårderna. Området sträcker sig längs med Tumboåsen, som är en del av Strömsholmsåsen, och dess omgivning. Fornlämningsmiljön på och i anslutning till

åsen är rik på fornlämningar, framförallt i form av gravar och gravfält. De stora gravfälten på åsen innehåller sammanlagt över tusen gravar. De två största (Tumbo 48:1 och Tumbo 13:1) består av omkring 400 gravar vardera och är två av Mälardalens största vikingatida gravfält (Norberg & Svensson 2009, s. 13). Inom de här stora gravfälten är högen den dominerande gravformen. Detta utgör en intressant kontrast till hur fornlämningsmiljön runt Strömsholmsåsen ser ut på den Västmanländska sidan, där högar i stort sett saknas och åsgravfälten istället domineras av den äldre järnålderns flacka gravar. Tydligast är detta i området runt Kolbäck där ett stort antal gravar kommit att undersökas genom åren i samband med täktverksamhet. En klar majoritet av de undersökta gravarna på dessa gravfält har en tydlig koppling till den äldre järnålder, framförallt till förromersk och romersk järnålder (Hallgren 2009). Antalet kända boplatser som man kan knyta till de stora åsgravfälten är förhållandevis få. I anslutning till kriminalvårdsanstalten, omkring 750 meter sydost om förundersökningsområdet, har en boplatz (Tumbo 148) med datering till yngre bronsålder äldsta järnåldern delundersökts (Norberg & Svensson 2009).

Målsättning och metod

Enligt undersökningsplanen syftade den antikvariska kontrollen till att skydda fornlämning från att skadas och till att dokumentera eventuella anläggningar och kulturlager som framkom. Om omfattande eller komplexa lämningar påträffades skulle Länsstyrelsen kontaktas för samråd.

Den antikvariska kontrollen utfördes i samband med ordinarie schaktning och omfattande omkring 290 meter. De schakt som övervakades grävdes till största delen med en smal skopa (ca 0,3 meter bred). Inom delar av schakt 1 (se figur 4) användes en något smalare kedjegrävare. Schakten grävdes till ett djup av cirka 0,7 meter.

Läget för schakt och anläggningar dokumenterades på en handritad schaktplan varefter de har digitaliserats och presenteras här inlagda på den digitala fastighetskartan. Schakten beskrevs översiktligt. Tyvärr gick digitalkameran sönder mitt under fältarbetet varför det inte finns några fotografier på de framkomna anläggningarna.

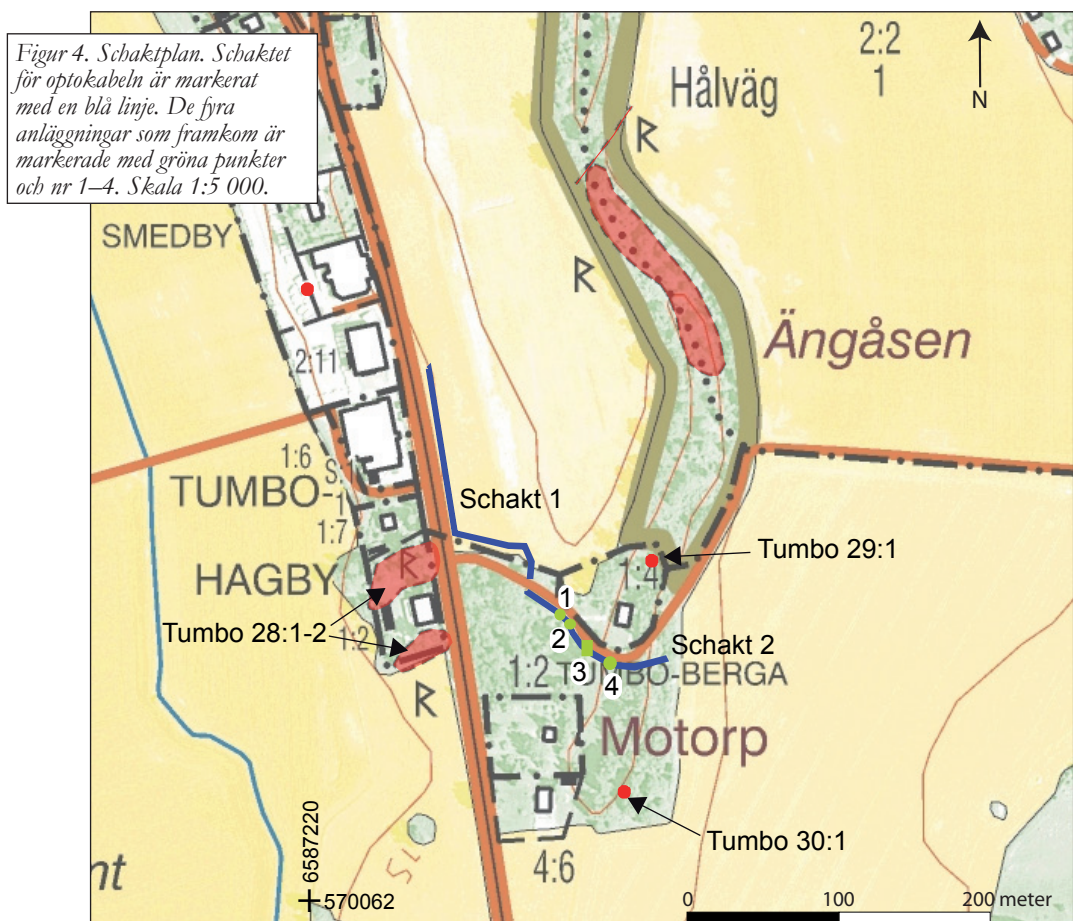

Figur 3. Den lägre liggande delen av förundersökningsområdet, mellan de två åsryggarna. Här återfanns de två stolpälarna A1 och A2. Fotograferat från öster av Anna-Lena Hallgren.

Resultat

Sammanlagt övervakades en omkring 290 meter lång sträcka, uppdelad på två schakt benämnda schakt 1 och 2 (figur 4). I schakt 1, närmast gravfältet 28:1–2, återfanns inget av antikvariskt intresse. I schakt 2 framkom två stolphål (A1 och A2) inom cirka 20 meter, en sentida husgrund (A3) samt en sten- och tegelfylld grop (A4). Husgrunden och gropen var tydligt sentida. Stolphålen har inte kunnat tidsfästas närmare. Med tanke på deras placering nära botten av en sänka förefaller det mindre troligt att de indikerar ett förhistorisk boplatssläge även om det inte kan uteslutas.

- **A1. Stolphål**, ca 0,3 m i diameter och 0,34 meter djupt. Plan botten. Fyllning av gråsvart, sandblandad silt. Tydligt avgränsat i profil. Nedgrävd i grågul sand. Stolphålet syntes i den södra schaktväggen i schakt 2 (figur 4).
- **A2. Stolphål?** ca 0,3 meter i diameter och 0,2 meter djupt. Oregelbunden, u-formad botten. Fyllning av grågul, flammig, sandblandad silt. Otydlig avgränsning i profil. Syntes svagt i den södra schaktväggen i schakt 2 (figur 4).
- **A3. Husgrund** med gjuten betongplatta. Cirka 4,5 meter i schaktets längdriktning. Rikligt med kol, sot och modernt håltegel (figur 4).
- **A4. Grop** fylld med sten och tegel. Strax nedanför åschrönet påträffades en tillsynse vällagd stenpackning (ca 4 meter i schaktets längdriktning). Vid rensning påträffades dock tegel inkilat bland stenen varför vi försiktigt schaktade genom packningen. Det visade sig då vara en grund grop fylld med sten och tegel (figur 4).

Referenser

FMIS. *Tumbo socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län*. Datautag 2011-05-23.

Hallgren, A.-L. 2009. *Täktskadade gravar vid Västerkvarn. Fem romartida gravar på 15 m². Arkeologisk undersökning. RAA 223. Strömsholm 8:1, Kolbäckes socken, Västmanland*. Kulturmiljövård Mälardalen Rapport 2008:72. Västerås.

Norberg, L. & Svensson, I. 2009. *Särskild undersökning. Boplats, gravar & hålväg i Tumbo. Yngre bronsålder & järnålder. Fornlämningarna Tumbo 13:2, 148, 32:1 & 33:1–3. Berga 1:3 och 1:5, Tumbo socken, Eskilstuna kommun, Södermanlands län*. Arkeologiska meddelanden 2009:09, Sörmlands museum. Nyköping.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	11067
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-2307-2011
Beslutstyp:	2 kap 13 § i lagen (1988:950) om kulturminnen mm.
Uppdragsgivare:	ELTEL, Networks AB
Landskap:	Södermanland
Län:	Södermanlands län
Kommun:	Eskilstuna
Socken:	Tumbo
Fastighet:	Skyttinge 2:2
Fornlämning:	Tumbo 28:1–2
Kartblad:	10G7g NV (RT 90)
Koordinater:	(SV) X6587463,Y576156
Höjd över havet:	10–18 m
Typ av undersökning:	Förundersökning i form av schaktningsövervakning
Undersökningsperiod:	16 maj 2011
Undersökt yta:	Ca 290 löpmeter
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Inmätningmetod:	Manuell
Dokumentationshandlingar:	Digitalt bild- och kartmaterial förvaras på KM
Fynd:	Inga fynd påträffades.